

Sygn. akt I CSK 167/13

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie z powództwa A. S.
przeciwko Uniwersytetowi w K.
o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 6 grudnia 2013 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 7 września 2012 r.,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W skardze kasacyjnej jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania wskazano występowanie na tle tej sprawy dwóch istotnych zagadnień prawnych – obu dotyczących legitymacji. Po pierwsze, podniesiono wątpliwość co do legitymacji czynnej. Wskazano, że nie może o jej przysługiwaniu świadczyć wyłącznie dysponowanie świadectwem maturalnym, ponieważ z art. 169 prawa o szkolnictwie wyższym wynika, że potencjalny kandydat na studia musi też spełnić warunki rekrutacyjne ustalone przez uczelnię. Za taki warunek uznano zgłoszenie się w procesie rekrutacji i spełnienie dalszych kryteriów. Tak postawione zagadnienie prawne nie uzasadnia przyjęcia skargi do rozpoznania. Powszechnie przyjmuje się, że abstrakcyjna kontrola wzorców umownych zakłada *actio popularis*, z czym łączy się szeroki zakres legitymacji czynnej. W konsekwencji wspomniany art. 169 w tym kontekście należy rozumieć tylko tak, że legitymowany czynnie musi mieć świadectwo dojrzałości oraz spełniać inne warunki ustalone przez uczelnię, o ile takie są. Muszą być to warunki znane przed rozpoczęciem procesu rekrutacji, np. dyplom ukończenia innych studiów, czy inne kwalifikacje, czy np. określona *a priori* średnia ocen ze świadectwa maturalnego. Nie można za taki warunek uznać zgłoszenia się do procesu rekrutacyjnego już choćby z tego względu, że łączy się to z koniecznością poniesienia opłaty, a tymczasem model abstrakcyjnej kontroli postanowień wzorca ma pozwolić zainteresowanemu na usunięcie niedozwolonych kosztów przed zawarciem umowy, a więc i bez ponoszenia żadnych kosztów. Co więcej, zawężanie w ten sposób zakresu legitymacji czynnej jest nie do pogodzenia z *ratio legis* abstrakcyjnej kontroli wzorców. Wreszcie taka interpretacja jest zgodna z interpretacją przyjmowaną w odniesieniu do innych podmiotów – np. w odniesieniu do umowy z biurem podróży nie wymaga się od powoda rezerwacji wycieczki dla przyznania mu legitymacji czynnej w postępowaniu o uchylenie

postanowienia wzorca umownego zawartego we wzorcu umowy, którym posługuje się biuro podróży. Przedstawione zagadnienie prawne nie budzi zatem wątpliwości i nie uzasadnia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Drugie zagadnienie prawne dotyczy wątpliwości co do tego, czy Uniwersytet ma w tej sprawie legitymację bierną. Spór dotyczy tego, czy można przyjąć, że w zakresie prowadzenia studiów niestacjonarnych Uniwersytet prowadzi działalność gospodarczą. Tej kwestii dotyczy też zarówno argumentacja zawarta w zaskarżonym wyroku, jak i w skardze kasacyjnej. Tymczasem jest ona aktualnie bez znaczenia. Wymaganie, aby wzorcem umownym posługiwał się przedsiębiorca, zawierał art. 479² § 1 k.p.c., który z dniem 3 maja 2012 r. utracił jednak moc. Ze względu na normę intertemporalną (art. 9 ustawy zmieniającej k.p.c.), w tej sprawie dawne przepisy mają zastosowanie. Jednak rozstrzygnięcie tej wątpliwości jest bez znaczenia na przyszłość – nowa formuła postępowania o abstrakcyjną kontrolę wzorca umownego jest na tyle szeroka, że odrywa się od pojęć przedsiębiorcy i działalności gospodarczej. Nie jest bez znaczenia dla tej sprawy, że pod rządem nowych przepisów legitymacja bierna Uniwersytetu w tego rodzaju sprawie nie będzie budziła wątpliwości. Stwierdzić trzeba, że również na tle dawnych przepisów nie ma wątpliwości na tyle poważnych, aby uzasadniały przyjęcie tej skargi do rozpoznania. Wobec zmiany stanu prawnego rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego miałyby przy tym wyłącznie walor historyczny. Artykuł 479² k.p.c. przed zmianą za przedsiębiorcę uważał dowolny podmiot prawa prowadzący działalność gospodarczą lub zawodową. Przyjmując wykładnię literalną i wąską tej normy można by rzeczywiście sądzić, że postępowanie o uznanie wzorca za niedozwolony dotyczy wyłącznie przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w rozumieniu u.s.d.g. Trafnie jednak sądy obu instancji wybrały wykładnię funkcjonalną. Niewątpliwie celem ustawodawcy było objęcie jak najszerszą kontrolą praktyki stosowania wzorców umownych. Poza tym świadczenie usług edukacyjnych odpłatnie na studiach niestacjonarnych ma niewątpliwie cel zarobkowy z perspektywy uczelni. Jednoznacznie przemawia to zatem za uznaniem tej działalności za na tyle podobną do działalności gospodarczej, aby przepisy o kontroli abstrakcyjnej wzorców umownych znalazły do niej zastosowanie.

W skardze kasacyjnej wniesionej w niniejszej sprawie nie została wykazana żadna z okoliczności wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., dlatego Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania.